

En em rei a reas adarre d'ar c'houked, ar vech-mañ betek ma savas ad heol.
 Mes a vech gwisket he dihad ganti ha kemeret eus almezezen d'enaoui eun tam tan er siminal d'aoza dijuni, ma klevas sket war an nor. Hep, m'he dije bet ezom da vont da zigeri d'ezan, eur gwaz, mortolod pesketaer hervez he zilhad, a deuas en ti.
 — « Demad, mestrez ! evezan. C'houi es, ket 'ta, an Itron Fanch Landour ?
 — Ya ! a respontas Lizig, he bleo evel spilhout war he fenn, ganti spont, o klask gouzout petra oa deut an den-ze d'ober d'he zi, rak n'anavez evezan tam ebet.
 — Aotrou mear K., a gendalc'has an den, a c'houlenñ ac'hanoc'h, rakial !...
 — Me !... rakial ?... da gaout aotrou mear K... ? Petra 'n eus-me d'ober ganti hennez ? a c'houlenñas ar vaouez peur spontel.
 — Ne c'hellan ket lavaret d'oc'h perak oc'h galvet ; mes godet oc'h prest... ha lia va gwelur a zo aman d'ho tougen... Savit gane ebartz da vont betek K...
 Da Heulth Joseph-P. Ar BRAZ

INTANVEZ AR MORTOLOD

An heol a oa huel hag e vannou tom a goueze a bik war an donar, o louka ar gliz outin.
 Sin amzer vras a oa.
 Eiz heur a baouezes son en orolach an ti, ha Fanch, dijuni d'ezan, a zamme war e skouz an nebeut traochourennet d'ezan ganti e wreg etouez eur mouchouer evit mont d'ar vag.
 Fanch a oa pesketaer diouz e vicher ha labourat a reas en o gont e-unan. War ar mor ez eus ganti eur vaeg deut d'ezan en heritach, a berz e dad (Doue d'e bardono !)
 — « Kenavo, hizig ! eme Fanch o cha-cha e vras d'e gaout evit briala anez.
 — Kenavo, Fanchig ! » a respontas ar vaouez yaouank o likant he muzelou ouz re he gwaz.
 He mouez a grene, eun tam. Ar pesketaer a oa o vont d'ober eiz devezind pesketa, ha sonjal pezeil e vicher hep e welet a ranne ar wreg yaouank, kustum, pell a oa, da gaout he gwaz bennoz er gear.
 Allaz ! ar mare braz a oa, ha mont a ranke...
 Fanch a zivine eun dra bennag euz ar pezh a dilie tremen dre bennig, eun tam lenval, e vaouez, hag eus e wella a freal-ze anez.
 — « Ne peus nou ebet da gaout. An heol-mañ a bromet d'omp da vihana eur miziad amzer gaer... ha mor plean... »
 Hag e lake Fanch, adarre, eur pokig karanteuz war dal gweun Lizig hag a glasko ive c'hoarzin evit ober plijadur d'ezan.
 — « Arabad d'it ober gwad fall !... Abenn eiz dez aman, goude ma mo redet ar pezier-mor, he welo ac'hanou o tizevi ganti eur yalc'had vras a vont !... »
 Tremenet e oa ar c'houz da bartial. Fanch a lakea e zorn da zigeri an nor, pa lavaras ar wreg, oc'h euna he c'houf war he fenn :
 — « Gortoz !... Me zo vont ganez beteg ar vag... »
 — « Evel a giri, va Lizig vad me... »
 O tremen dre al Iroze, ar van a gemennas d'he mearc'h vrasa teuler evez mad war he daou vreur bihan a c'hoari eno, eun tam pelloc'h, war ar c'hlazen.
 — « Bezi dinoc'h, mam... ober rin !... » eme ar wreg o sevel en e zav hag o teuler a gostez ar c'haz, marelle a oa ganti war he barden, evit mont da bok d'he zad... An daou vab bihan a reas ar mouez tra.
 Fanch, ganti e wreg, a yeas war an hent braz, hent an aod, epad ma youc'he breman an tri buge, asamblez :
 — « Kenavo, talig !
 — Kenavo, mammit !
 An hent o doa d'ober n'oa ket hir, ha da-hont, war ar mor glaz, gwelou gwelou gweun ar balimanchou a veze gwel o c'houzoza ganti an avel.
 Nebeut a vizi a jome breman da c'hortoz o mistri ; Fanch a oa unan eus ar re ziveza...
 An dispart a oe s'jal, mes pouinis etre an daou Ired. Lizig, en he gwella, n'heije miret ouz he daelou da goueza, ga Fanch, hag a guitaes kent e breed hep tristidigez, en devez-ze a gavas lenn ar c'hlaen, ha meur a wech e pokas d'eri, evit n'eu dije droksantet e oa evit ar wech diveza e wele he daouglad glaz, breman beuzet a c'hlaen.
 Kalou an den en deus eus an taoliou-ze ha n'eo ket spered an dud gwiziek evit displegi.
 Eal war e vag ha koumanset da levia anez war ar mor ledan, Fanch a gavas eun diveza *Kervec'h* da Lizig. Dre ma pelloc'h he gwaz, ar vaouez yaouank a reas situatou d'ezan o sevel he daouarn pe he mouchouer en euz... ha keit ha ma chommas ar vag a we, hi a jomas ive en aod.
 Eur wech eus ar mortolod hag e vag an tu all dan dremvel, Lizig a zellas ouz ar mor glaz a deue da c'hlebia he boutou, hag eus he c'hlaen eun a goueriadez e kase d'ezan eur beden :
 — « O ! i diouat va Fanch-me. Mir outan da vont d'ar strad !... Digaz anezan en dre lenn a vuez hag a yec'hed ! »
 Gant keuz e tizroas d'ar gear, bese'het he c'houlenñ evel n'oa bet biskoaz hag he spered d'ereket o sonjal ato en hint a oa eal war vor.
 Epad ar rest eus an deiz e labouras a zeveri, evit kas lenn eus he spered an droksantou a zellou war an beyad...
 En noz, trubuilhet oc he c'houked, Hantepou skrijas a reas. Seblantout a reas d'ez, er pellder, klevet kleier o son glaz, hag an hekleo o font betek he droksantou a lavare : « Lizig zo intanvez ! »
 — « War an taol e tinnas en eul lam, hag e chommas, ne'het-maro, da zehou...
 Nete na glevas nemet an avel vor a c'houezes eun tam, mes re stoul evit ha- nal ar mor da zirelli. Rak se 'n he spered klav eus an bet o o sponta anez ! kloc'h ebet na zoue na mouez den na grieved. »

INTANVEZ AR MORTOLOD

Va Doue ! Va Doue !... Petra zo kuzet diudan an traoz-ze holl ?... Mes c'houi, eme ar vreg o'h en em dreiz ar groaz, jivri d'in, da viana, d'ober petra e ker-c'hil ac'hanon ?... N'ouzon ket !... Ne c'hellan ket lavaret d'eo'h ! a respontas hepken ar gwarz, avel avale'h e nec'he anezan gou-lanor mouez Fanch... — Ah !... ne fell ket deoc'h hel lavaret d'in !... Me oar, me, breman !... Va gwarz a zo maro !... Hag ar vreg a zrollas da onela ! Goude leza pedet eun amezegez d'ober d'ar vere'h ha d'an douar b'ar sevel pa zidunjent hag noza o dijian d'ezo, o oa ranket dougen ar vam yaouank d'ar vev-tur. Semplet evel ma oa n'he doa ket a nerz d'ober eur gannad. P'edo o vont er meaz eus an ti, an amezegez he doa gret outi eur zell treuzas : — « Strijas, eo, emezi... Lizig he deus droksantelet ar wirtioez : Ar paourkez Fanch, sur avale'h, eo zo kavel bezzet. » An amezegez, eur vaonez vad hag a oute pegen yud eo holl kerent, evit leza hel daou vab sammet gant ar mor, ne c'helle ket miret da ouela var walleur Lizig baour... — Va Lizig hag an amezegez na fa-zient ket ! Fanch a oa bezzet. Epad an

noz eur gorventan a c'houezas war ar mor, hag hep na sonje ar pesketer paour an distera, eur wagen druhard a zailhas war e vagig hag a veac'h amzer d'ezan d'ober eur zin ar groaz ma oa goulelel... — Dar c'houlze, he hunvreou a drubuilhe Lizig en he gwele. Kleier a zoblante sou gloz en eur bolel gant dhouaro kuzet, ha Mouez ar Gwad a lavare da Lizig e oa intanvez... Goude ar fourad avel-ze, ar mor a reias a nelendou, ha korf ar martolod a neuas, hep gloaz, betek an douar e leac'h ma chomas ledet war eur roc'h da c'houlal tud. — Eur martolod eus K... eo a gavas ar c'horf diouz minin, hag a anavezaz anezan evit beza hini Fanch, hag a anavezaz a holl zo. Ober reus an disklerididrez raktal en ti-kear, hag ar mear a lakeus ker-c'hil an intanvez yaouank, epad ma savet ar c'horf diwar ar garrez a oa dent da veza eur vevr-skaon naturel. — Pa zigouezez Lizig en ti-kear K... e oa deut adarre enni he-unan, eun tam. Gwat he doa an hent hep ranna eur ger gant an hini a c'houezez en e weler. Na vea nemet huanael, hag e kreiz he huanaodou hana Fanch a veze kivelet ganti alies. Kivelet kelou maro he fried eus ginou mear K... (eur hanezen a zen), lavaret d'ez i gant eun eur ken dizebiant, a ziskar-as ar vreg, adarre.

Daou c'horf hepken a deuas ganti : « Fanch... maro !... » hag e kouezas hep anoudegez war leuzi an ti-kear. — Eun heur goude e tilune, en eur gador vouret, er presbital, an aotrou person hag e garabassen o winegri he zal hag he divoc'h d'ez evit he divadaoui. Franket e oa warni, hag an aotrou person he frealzas (consola) eus e wella : « Pep kristen a dhe digemere ar valerien a zigas Doue d'ezan. » — « Ha neuze, eme ar pastor mad, ma bara war an douar, diouz an Nenv e tiouall ac'hanoc'h hag ho pugale. » — Gwat e oa d'ar vaonez eva eun dra bennag evit he c'hrenaat. Breman e seblante, eun tammig, plegzet da youl Doue, ha kaloneket eun nebet. — Sonjal a respot e c'helle mont dirak korf he gwaz. Mes dal ma welas he fried kare, eur wech c'hoaz he c'halon a van-kas d'ez, ha skuilha reas eur mor daelou traezis war ar paourkez korf maro a oa deac'h vintin c'hoaz ken seder, ken bu-zek, ken karantezus. — « Oh ! va Fanchig ! a lavare an in-tanvez a-dreuz he hirvoudou... Oh ! va Fanchig paour !... » — Hag e skasse starda ar c'horf yen war he c'halon da domna... — 0 — Betek er maro ar pividig en deus eno-riou a nac'her ouz ar paour !

A veac'h kloc'h ar barrez a roas da c'houzout d'ar larresioniz e oa laeret unan eus a re gant ar mor. — Kalz pesketerien, gounezet gant an amzer vras a yeas d'ar besketerezh, hag eun nebet *blezzi-mor* hepken, hozei ha n'oa ket fellet gant al *Louker-Tad* lonka anezo a deuas, dez an intramant, da ziskouez d'an intanvez c'halac'haret ar perz a gemerent en he c'hanv. — Abred diouz ar minin, daou gurust yaouank, gant eur groaz baour, a deuas da ger-c'hil korf ar martolod kez d'an douar zantel. — Kemeret a oa an hent tosta da vont d'ar bourk, a drouz strejioù henk, dis-heoliet mad gant gwez leun a laboused hag a jome sioul war o brank, dirak ar c'hanv o tremen. Bep an amzer, evit terri ar zoulter, an daou gurust a gane eur beden bennak, war eun ton paour ha kanvatis a develae c'hoaz, pennou dou-niet an intanvez, he bugale hag ar gozidi. Kaloupet a ranked, demost, evit heuilh, dre wenojennou striz, an areted douget gant pevar gwaz en oad krenv, ar pevar zen divac'hagn a oa kavel etonez ar strol-lidig tud deit da lavaret, ar wech diveza, o c'harantez evit an hini n'oa mui. — Ar c'horf na gollas ket annez o tremen dre an iliz. P'rimoc'h c'hoaz e oa gret an douaridigez. — Hag an holl, goude eun *De profundis* lavaret war bez ar martolod paour, a gemeras hent ar gear.

An intanvez, gant he zri bugel, hepred skrijus he foun da weler, a gultas ive ar vered, goude beza d'erec'hel he daoulagad gant an daelou a lezas da redek war bez he gwaz. — 0 — An daou vab yaouank, — elezigou c'hoaz — n'ententent netra e glac'har o mam ha gouleun a raent outi : — « Perak e ouelez, mam ?... Peur e lizroio tala ?... » — « Ha na c'helle ket respot ; hag e chache anezo neuze war he c'halon. — Breman ne jome ganti nemet he bu-gale da garet. — Ar vere'h, deut he skiant d'ez, a oa evel eun imach, difin ha dilavar. Ili a gomprene hag a lodenne glac'har he mam. — « No weliap ken tad ? a c'houlenno hi ive ouz he mam. — Eo, va mere'h... ahont !... » — Hag ar vam a ziskoueze boz an nenv. — « Pell vras dionzoump ! » a huanaed ar vere'h baour. — Hag e leus adarre da veza dilavar. — Lizig, e feultrin o sevel gant an huana-dou, a glasse, mes en aner, miret ouz he daelou da redek. Ar vugale ive a ouele o weler o mam o ouela... — Trista taolen goumet da deneraat ar ga-leta kalon !... — An dizeper a venne, breman, kregi er vaonez baour, pa jome da zonjal pegen

rouzeudik e oa he tad hag hini he bugale o vont da veza. P'ou a c'helle hirviken goumit d'an tiad pedra da veza ?... He labour d'ez a oa nebet a dra, rak eur vaonez a zo ato distroc'h he gouneidigez eget hini eur gwaz. — Gertou person K... a deus en he spe-red : « Ma n'ema mui ho kwaz da c'hou-nit eoc'h bara war an douar, diouz an Nenv e tiouall ac'hanoc'h hag ho pugale. » Mes diskredit e oa Lizig, eun tam ben-nag. Poan he doa o kredi e kouezfe be-vanz d'ez diouz an Neav. Evel kalz all, en he c'heiz Feiz Gidrec'hus an Tadou koz a oa eal war zisteraat... He daelou a rede hepred... Goude eur pennad b'rao a zintered, Lizig a zavas gwel'lat d'ez. An daelou o doa bouket he glac'har... — 0 — Koulz lein a oa deut. Ar vam a aozas eur bannig souben dreut hag a boazass eur pesk eviti hag he bugale. — « Paour omp breman, a zonz-e-hi, ha red eo d'omp beza piz... » — Iervez he c'huslum, arak debri, Lizig a roas d'he bugale rei peoc'h, hag holl a vouez s'heil goude beza gret sin ar groaz, e leverjont ar *Benedicite*. — E plaz Fanch, chomet goulo, skeud an hini maro a deus, hag eun dorn en em astemas war an tiad-ze o pedi hag a roas d'ezan Bennoz an Nenv... — Jozef-P. Ar BRAZ,